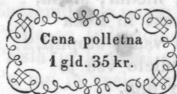
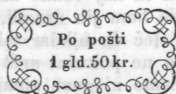


# SLOVENSKI GLASNIK.



Lepoznansko-podučen list.



Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 5.

V Celovcu 1. maja 1860.

5. zv.

## Sanje.

(Ulomek; zložil M. Kr.)

Dobil sem čudne glase; ti glasovi  
So tak me stisli kakor dan soparen.  
Na zofo legnem in zadremljem kmalo  
In ko sem dremal, prišle so mi sanje:  
Živel sem v dobrem, zlata vrednem veku,  
Al' vek dobrote se prevzel je take,  
In sreče bil je sit in naveličan.  
Popihnila je nova čudna sapa,  
Pobožala ga je po licu gladkem,  
In to je veku tako dobro delo,  
Da se nikakor mogel ni braniti,  
Takó mu biti znala je po godu,  
Da se je s hotno kmal spečal blodnico,  
In da rodil je dete „novo dobo“.  
Jaz zraven bil sem, ko je vek porajal,  
In rodne trude vidil sem njegove;  
To ni bil lahek porod; bil je porod,  
Da sam roditelj skor umerl za njim je.  
Ko se narodilo je novo dete,  
Prisojat so mu Rojenice prišle.  
Al' Rojenice niso bile bele,  
Oblécene so bile v nočno tmino,  
Vse tri so bile strašnega obraza  
In kar nemiloserdnega pogleda;  
Dobrote zreti bilo ni v nobeni,  
Okoli vsake sedem sežnjev daleč  
Je stala merzla znojerodna groza,  
Ki je prešinjala kosti in ude  
Ko tanka v živo rezna studna burja.  
Edine bile so in strašno zložne:  
Kar prvi dve ste huđega ugnile,  
Overgla jima nič ni sestra tretja,  
Kakor navado je doslej imela;  
Prisojila je ravno to huđobnost,  
Prisojale so pa novorojenki,  
Da j' bo imé „napredovavna doba“.  
Al' bo napredovala v zlem, ne v dobrem,  
O v kakem zlem! ne morem vam izreči,

O njem beseda bi me zadušila,  
In srečen bil bi in vesel, če vzela  
Od mene bi pozabnost zlosti čute.  
Da ne bi slišal, sem mašil ušesa,  
Prisoje strašne, ki je ni hotélo  
Nikoli konec od nemude biti.  
Sedele ko prismoljene so v hiši,  
Ker vek naložil polno jim je mizo  
Pečenega mesá in s kruhom sira,  
Da bi povoljno se mudile v sobi,  
Pa jim poteči mogla ni beseda,  
Počasno zmátal se je klonč hudobe.

To noč je Usod bil čemerne volje,  
Raztogotila ga je nekaj starka,  
In ko z nebes Gospodov angelj pride,  
In ga o polnoči rekoč pokliče:  
Al' čuješ, Usod? vek nocoj je znosil,  
Rodil je zalo dete, novo dobo,  
In ž njo rodilo mnogo se je ljudstva,  
Kak hočeš da jim bode, kaj jim sodiš?  
Nevoljno Usod dvigne se na višek  
In jezen reče grozno to osodo:  
Naj nova doba bode nova ženska.  
Besede naj tekó ji medosladke,  
Al' te gredó naj samo ji z jezika  
In serce naj ne čuti jih nikoli,  
Iz ust ne hodi prava naj ji misel,  
Obeta naj, spolnuje pa le redko,  
Pravica ji ne bodi več pravica,  
Zaup ostani stvar ji nepoznana,  
In ženske vse naj bodo nji enake.  
Zatisnil sem ušesa tem huđobam,  
In terdo tiščal, da bi le ne slišal,  
Al' nič ni pomagalo; kar ušesom  
Ušlo besed je, te oči so brale  
Al' z merd na čelu, al' z gibanja usnic,  
Pa so germele še strašneje v dušo.

In tu naj vedno zagrebene bodo,  
Ne bom jih dramil, ne dajal na znanje,  
Želeč da nikdar tako bi ne bilo  
In ne pokušal svét bi nikdar tega;  
Samo njegove znanim še darove,  
Ki kar s periščem jezen jih je trosil.

Odperl je skrinjo, skrinjo zlonosečo,  
Iz nje se razno vsulo je orožje,  
Kakoršnega le vojska je vesela:  
Iz nje so suli meči, sablje, kose,  
Železne vile, sulice in cepci,  
Bodala ostre, noži živorezni,  
In puške čudne, smert izmetajoče,  
Kanoni novi z risanimi žreli,  
Tri ure v dalji smert zadati možni,  
Strašila, ki jih zemlja ni še vidla;  
In morske ladje polne smertnih gobcov,  
Ki blisk in ogenj bljujejo iz sebe  
In grom, ki stresa ude vse človeku,  
In stresa morje, da se jezo peni.  
In vsipal je še kdo ve kaj orožja,  
Ki bilo vsako grozno je in strašno  
In mu ne vem ne rabe ne imena,  
In hotel Bog, da svét bi ga ne zvedel.

Izsula se je skrinja, drugo vzame,  
Odvezne pokrov; komaj ga odvezne,  
Blahutnejo spod njega tri babure,  
Pošasti studne, da so precej mrvljive  
Začele žgačno lesti mi po herbtu.  
Hotela vsaka prva je iziti,  
Al' vojska skoči najpred iz zapora,  
Od nje je lila kri erdecetamna,  
Človeški udi cepali od nje so,  
Obraz nje dimni bil je čudnomerdast,  
Da va-nj ozir le vzdigal je želodec,  
In nje pogled je tako bil osoren,  
Da ni ga bilo moč očem sterpeti.  
Za njo blahutne ljudomorna kuga,  
Oblečena v opravo medlobelo;  
Al' ta belota ni belota bila,  
Ki v njo odeva zdrava se nedolžnost,  
Le bila je mertvaška to bleboda;  
In kamor je stopila, tam kopnelo,  
Ko sneg ob jugu, je človeško zdravje;  
Obljudne sela tam so se praznile,  
Zastala vsaka tam je veselica,  
Naselil se je jok in stok in žalost  
In strah človeka pred rojenim bratom,  
Ljudje pa strastim vdali so se vsakim,  
In zadovoljali so želji slednji,  
Ki jo teló je razodelo bilo,  
V nemar pušcaje srečo večne duše,  
Češ, zdaj živimo, saj ne bomo dolgo.  
Naj zadnja pride lakota iz skrinje,

Ostudna ženska, gerda, medla, sloka,  
Ne drugega ko sama kost in koža  
In sklepec rožljajoč pri vsaki stopnji,  
In kamor prišla je, medlelo vse je  
In sločilo se tako kakor ona.  
Ljudem potekel živež je navadni,  
Drevesno skorjo žleli so za žito  
In drugo zmes, in pekli kruh iz tega,  
In takle kruh jim šel je v tek ugodno,  
In hvala Bogu, da ga le je bilo;  
Koprive jedli so in druge zeli,  
Ki scer živina se jih ne dotakne,  
In kjer dobil je kdo kak založajec,  
Ni prašal al je smeti al' ne smeti,  
Prilastil si ga je brez obotave,  
In ta svojiteh greh mu nič ni bila;  
Poteklo v persih materam je mleko.  
Da mogle niso več otrók dojiti,  
Uhú, to ti je groza bila! —

Odveže mošnjo in iz nje razmeta  
Le malo zlatih in srebrnih pénez,  
Papirnatih je naj več izletelo,  
In ti so večidel le tje ferfrali,  
Kjer jih popred že bilo je na kupe;  
In kmal mošnjica se je izpraznila,  
Če ravno je le z dvema perstecama  
Iz nje zajemal je počasno metal;  
Al' siromaštvo grabil je s periščem,  
In s hitro naglico ga krog razsipal,  
Ko da bi se mu kdo ve kam mudilo,  
Al' prazna biti htela ni posoda.

Stannelo pred očmi se mi je skoraj  
In moral sem ozreti se od njega.  
Na strani spazim božjega poslanca,  
On bil je v lica kakor jaz obledel;  
V očeh leščele so se mu solzice,  
Ker groza bila ga je te delitve.  
Počas razpinja za odhod peroti  
In le polahko dviga se na kviško.  
Ker zdi se, da bo vse prehitro prišel  
V nebeško družtvo z žalostno povestjo.  
Ko spne peroti, hitro k njemu skočim  
In primem se ga urnorok za noge,  
Da me unese hudi novi dobi.  
Al' zavertelo se mi je v višavi,  
Izmuznete se mi iz rok nožici,  
Letim na zemljo, al' ko ravno hotel  
Na tla sem pasti, stresem in zbudim se.

Imel sem čelo skoz in skozi znojno,  
Obrisal pot sem ter se razveselil,  
Da, kar sem vidil, bile so le sanje,  
In sanje, djal sem, niso še resnica,  
In z nova veja z vejo se poljubi,

Zadremljem z nova; komaj pa zadremljem,  
 Prišle so tudi zopet nove sanje,  
 Prišla je k meni tista nova doba,  
 Pa me je vzela ter nosila s sabo  
 In nesla me je najpred na Francosko.  
 Pahnila tamkaj s prestola je kralja,  
 Pa je storila časek republike  
 Ter dala jo je možu po nje volji,  
 Ki kmal prekucnil je svobodno vlado,  
 In lastno voljo dal je za zapoved,  
 In vse je gnalo: slava, slava, slava!  
 Pregnano, češ, je povernil družinstvo.  
 Le eden bil je, ki ga ni oslavljaj,  
 Al' tudi ta ga je na zadnje moral,  
 Ker on se mu je tako zlo zameril,  
 Da je našuntal vojsko zoper njega.  
 Zdaj vidil sem, da prav imel je Usod.  
 Letela sva s Francoskega na Rusko  
 In vidil vojsko sem divjati v Krimi,  
 In vidil strašno vojskino orožje,  
 Spoznal za kako da se rabi rabo:  
 Narodil klali, lej! so ž njim naróde

Na Almi in okol' Sebastopola,  
 In ko je padla ta terdnjava močna,  
 Spokoril se je tudi ta edinec  
 Ter za prijatla se mu je pridružil.  
 Al' on imel ni mira; mir sklepaje  
 Nemir ob enem sklepal je že znova;  
 In dolgo ni terpelo, pa je vojsko  
 Erjuti čula spet Evropa reva,  
 Bolehna še od kolernega klanja.  
 Na Laško nesla me je nova doba,  
 Kjer Sardofranki ropali so naše.  
 Gnjusobe dosti tudi tu sem vidil,  
 In ko s pogodbo mir je nekaj sklenil,  
 Ni mož beseda svoje bil pogodbe,  
 Pokoja dala ni mu kri nemirna,  
 In šel je dražit svetega očeta  
 In hotel vzeti svetno mu kraljestvo,  
 Golčec mu toto, kar je Kristus rekel:  
 Kraljestvo tvoje ni od tega sveta.  
 Ko vidil jaz sem to hudobo vražjo,  
 Zgenil sem tak se, da sem koj se zbudil.

## Vetrogončič.

### III.

Gospod Dankovič ni imel gosposke navade, ustajati še le takrat, kedar gredó kmečka mati južino kuhat; ampak z delavci vred je bil po koncu, in vsako jutro, vsaj do osmih ali devetih, je bil pravi gospodar pri hiši. Ob devetih pa ustajajo gospá, in takrat je izročil Dankovič poveljstvo nad hišo in družino mili svoji soprogi. Danes sta pa ustala skoraj oba kmalu. Močno je osupnil gospod, in dozdevalo se mu je, da bo ta dan dvakrat dalji kakor drugi. Uzrok da so gospá tako zgodaj ustali, je pa tale: Sinoči so gospá nov imeniten roman brati začeli, in po nesreči so drugi zvezek v Ljubljani pozabili. Vso noč niso mogli oči zatisniti, in komaj se pokaže dan, že pride do Janeza povelje, da naj urno stopi v Ljubljano po drugi zvezek onegavega romana.

Pripravljen na pot, Janez še stopi k gospodu uprašat, kaj bo s pismom in povabilom. Gospod, se ve da nič ni imel pripravljenega, vendar ker je duh zjutraj bolj zbran in znajdljiv, je pismo bilo kmalo sestavljeno in Janezu izročeno. Gospá je vidila Janeza na dvoru čakati, in tudi gospoda mu pismo izročevati. Ko pa gospod tako zadovoljno za Janezom gleda, in od časa do časa mane z rokami, blagovoli gospá z nadstropja na dvor stopiti, zvedit, kaj je z gospodovim sporočilom. „Kratko pismice“ — pravi gospod — „sem pisal Medju, da naj pride nekaj dni k nam. Marsikaj bi ga rad uprašal; zavoljo gozdov, mislim, bomo imeli zopet pravdo; on je pa . . .“

„Tega pa že ne“, ga zaverne gospá — „jaz imam že svojega pravdosrednika; dveh ne potrebujemo. Če imaš pa ti kaj ž njim opraviti, mar sam k njemu idi. Še ta nas bo nadlegoval!“

„Pa je bil z nami toliko znan. Bi se vendar spodobilo, da bi ga tudi povabili?“

„Ali tako? Bi ga že v drugo rad, da bi ta neslanec snubil, ali bi nas pa učil novega jezika? Meni to ni kar nič po volji.“

„Ljuba moja, komu je vse po volji? Saj meni tudi ni, da je Vetrogončič pri nas.“

„Ali Vetrogončič ti ni po godi? Kaj imaš zoper njega?“

„I nič, pa vendar ga ne vidim rad.“

„Verjamem, ko bi več pameti imel kakor života, in bi poslušal, kako govori učeno in prijetno, od dne do dne bi ga bolj spoštoval; pa to ti preseže um in poterpežljivost. Da boš pa Vetrogončiča malo bolj spoznal, se boš danes z nami peljal v K. k gospej L. Juri pa naj precej teče za Janezom, da mu pismo vzame. Saj previdiš, da nam Medja ni potreba v gradu.“

Gospod ni ravno previdil, da Medja ni potreba; vendar se mu dohtar tudi ni zdel tako potreben, da bi bilo vredno se z gospó v dokazovanje in pričkanje spuščati. Tudi tega, da ima več života, kakor pameti, ni hotel gospej ovreči. Ne vem zakaj? Imel je Dankovič vendar le precej možganov, pa zadovoljen je bil s pičlo merico pridedovane omike, in ni se htel ukvarjati s strupenimi sadi omike sedajnih časov. Ker je pa bil tako zadovoljnega duha, je lahko verjeti, da je toliko bolj skerbhel za blagor in ohranjenje vidne polovice svojega bitja.

Janez je ravno v log stopil, ko zagleda Jurja pred gradom na cesti. Koj se mu dozdeva, kaj ima to pomeniti. Novega naročila bi ne bil vesel, in kot možak iz njega dni bi tudi ne htel oblasti ženske nad možem podpirati; tedaj krene s pota v germovje, se usede za brinje in gleda, kdaj bo Jurček memo šel. Jurček je bil pa mož po kopitu našega veka. Pretuhtal je, da več velja dobra volja, kakor djanje, in videz več, kakor resnica; tedaj noče žuliti nog zavoljo muh svoje gospe. On se tedaj tudi uleže za brinje, natlači lulo in jo zapali. Kdo bravcov zdaj ne previdi, kako nesrečen dar ameriksanski je tobak, kako gozdi na ravnem lenobi delajo potuho, in kako močno tedaj skerbé za pridnost in delavnost naše dežele tisti, ki tako pridno gozde izsekujejo! Janez, poznavši vseh tovaršev naturo, je precej sodil, da mu ne bo treba dolgo čakati. In res Jurček nekoliko kratov puhne, pa utakne lulo v žep, se pretegne v hladni senci, in čez malo trenutkov zadremlje. Ko je Jurček smerčati začel, nastopi Janez poslovivši se od brinja, terdno svojo pot. Jurček se pa še tisti dan zbudi; domu pridši pové gospej, kako je spodletelo, pa napreže in pelje gospodo v K. k gospej L. — Vetrogončič in Dankovič sta vkupaj sedé nenavadno živo govoričevala, pa pustimo ju.

Perva Janezova pot v Ljubljani je bila v kerčmo, da si je prah otrešel in gerlo izplaknil, druga pa k gospodu Medju. Z začudenjem gleda dohtar nepričakovan list popraševaje, kake premembe navadnega življenja so gospod Dankoviča napeljale, da je spisal tako prijazno pismice. Marsikaj je dohtar zvedel, in Janez veliko povedal, kar že mi vemo, in še več, kar nikdar zvedili ne bomo. — Medja spiše berž dvoje pisem: prvo v naglici gospodu Dankoviču, drugo na prav svitel list gospodični. Janez terdi, da je Medja to pismo tudi bolj počasi pisal. Morebiti. —

Vem poterpežljivi bravec, da si kaj radoveden zvediti, kaj je dohtar pisal gospodični. Jaz sem bil še bolj, in vse sem preiskal in vprašal, da bi bil le besedico iz pisma zvedil, pa vse je bilo zastonj. Sam ti pa nočem pisma izmišljevati in tebi lagati, ker vem, da ljubiš le suho in golo resnico. Pa saj je pisanje skoraj gotovo bilo nemško, in nemškega slovenski braveci ne . . . Skoraj sem se zmotil. Pa naj popravim svoje besede: ne ustreže se bolj Slovencom, kakor če se jim podá mešano berilo, saj je preteklo komaj pet tisuč let, odkar z Nemci nismo več enega jezika, saj smo skupaj ariškega plemena, in kot bratje živimo v soseski!

Ko so bile pisma zapečateni, se oberne gospod Medja k Janezu rekoč: „Veče pismo daj gospodu, manje gospodični, pa pazi, da te gospa ne vidijo ali Vetrogončič. Mislim, da si dovolj prebrisan. Gospodu me pa lepo priporoči, in reci jim, da bom v sredo, kakor dans teden, ustregel njihovemu povabilu, in naj ne zamerijo, ako ne morem dalj kakor dva dni osrečevati se v njih grajšini. Ako bi se pa med tem kaj posebnega pripetilo ali pripravljalo, mi koj odpiši ali pošlji gotovega človeka, da se ve, pri čem da smo. Tole na za skerb. Drugo bova pa potlej poravnala. Ako bom kdaj Dankovičev zet, se bom tebe spominjal, ako pa tudi ne bom, ostala bova prijatla. Kaj misliš, ali jo bom dobil?“

„Če hočete, kaj bi je ne“, odgovori Janez, „saj ste se učili besedovanja in tudi zvijač; ako bi se jaz bil kaj tacega učil, bi se upal dobiti cesarjevo hčer.“

Janezu se je dohtar močno prikupil, ker prinesi mu je ukazal vina v dolgi steklenici, pogače in klobas, ki so bile menda laške. In ko je Janez čez prag stopil, je pogledal papirček, ki mu ga je daroval Medja, in imel je v roci čeden star petak.

„To je drugačin mož, kakor Vetrogončič“, mermrá Janez po stopnicah doli, „ta zna z ljudmi v caker hoditi; pri Vetrogončiču sem pa v mrazu pred durmi stal, in še groša mi ni pomolil.“

Potem se Janez, še bukve poiskavši, verne domu. Da je v Šiški priljudnemu dohtarju na zdravje izpil en poliček ali pa dva, ni povedano; pa je precej verjetno.

O mraku pride Janez v grad; izroči gospej bukve kakor tudi Dankoviču pismo. Da bi dohtarja bolj pohvalil, pokaže Dan-

koviču tudi pismo do gospodične. Ne vem, kaka radovednost je gnala gospoda, da pismo odpečati. Prebiraje ga je kimal z glavo in se deržal na smeh, ves se je pa spremenil, ko je prišel do besedi: „Kakor vašega očeta spoštujem in častim, vendar moram reči, da se mi zdi, da nimajo svoje volje, in da vse poterdijo, kar želé gospá mati. Naju ne bodo podpirali, in samo vaša stanovitna ljubezen zamore storiti, da mene osrečite, in sami ne pridete sovražniku v oblast“.

Pismo je sicer prišlo gospodični v roke, gospodu pa, ki je vedno imel več priložnost preišljevati kakor govoriti, so se marsiktere misli razširile po glavi, ki bi ne bile Medju prijetne, ako bi jih bil vedil. Prijetna govorica Vetrogončičeva, njegovo modro mnenje o vseh rečéh, celo njegova učenost in slava, ki jo je natvezal Dankoviču, mu je šla k sercu, in ga napojila nagnenja k Vetrogončiču, v tem ko so mu Medjeve verstice v pismu in njegovo bolj moško obnašanje nevoljo in skoraj serd v žolcu zbirale.

Se tisti večer je sklenil Dankovič ene misli z gospo, Vetrogončiču dati Milko. Poprosil je Vetrogončiča, naj spravi do tistega dne, ko Medja pride, v red svoje pisma in obravnave. Medja naj bo priča zaroke, in ako pride v sredo, se bo v četrtek Milka zaročila. Kako je bila gospá zadovoljna z Dankovičem, kako si je Dankovič dopadel sam sebi! Taka je moč zakona, in Dankovič je s soprogo res ena duša v dveh telesih, tako se enačijo njegove misli njenim vedno bolj, in čez malo dni bo že Dankovič gospodar pri hiši, ker bo gospá nehoté ravno to želela, kar se gospodu zdi nar bolj pametno. Tudi Vetrogončič je bil neizrečeno zadovoljen. Milka je pa kar omolknila, in glava jo je zbolela, skoraj tako, kakor kmetiške ljudi, kedar pravijo, da jih je nekdo vrekel.

Nocoj je Dankovič sladko zaspal, ker se mu je že priljubilo novo stanovanje; gospa je dalje brala roman, gospodična pa ni mogla ne spati ne brati. V sobi na oknu sloné je zerla po tihi zemlji; luna ji je sijala na blede obraz ter lesketala se v solznih biserih na trepavnicah, in hladna brisavica se je zibala v dolgih, razpletelih černih laséh. Nemirno so se ji persa vzdigovale, in globoki izdihljeji so iz njih silili. Oči so se pa obračale proti Ljubljani. Kako srečno ji je bilo tam ko je še smela ljubiti, kogar je izvolilo njeno serce? Zdaj se je pa vse razderlo. Nima upanja, nima pomagavca. Kako so jo včasih ljubili njeni starši, in zdaj jo hočejo podjarmiti človeku, ki jih je omrežil s priliznjenimi besedami? Kdo se bo jokal, kdo nosil terpljenje skozi življenje?

Tako morebiti preišljevaje nasloni glavo na belo roko. Izdihljeji postajajo gosteji, in glasnega ihtenja ni moč zakriti ne z rokami ne z ruto.

Mati, da si vsa zamišljena v roman, skoči, ko ihtenje zasliši, vsa prestrašena v Milkino sobo. Milka je bila na pol slečena, postelja

odgernjena, luč je gorela z dolgim vtrinkom, da se je komaj vidilo; na mizici pri postelji pa leži na okrožku kupec sožganega papirja — Medjevo pismo. Milo se je storilo materi, viditi hčer v tako žalost vtopljeno, in spomnila se je mladih let, ko je tudi ihtela in zdihovala. Rahlo prime Milko za roko, jo odtegne od obraza, in nagne ji glavo na svojo ramo. Pa Milka se izmakne iz maternih rok in reče med ihtenjem hitro in s silo: „Pustite me, mati, vi me več ne ljubite“.

Te besede zbodejo mater v serce, pa ktera mati bi se jezila nad hčerjo, ki solzi in ihti!

„Ljuba Milka“, odgovori gospa, „ti ne spoznaš, kako sem te ljubila vse dni, in zdaj tudi ti vošim in napeljujem po pameti vse dobro. Tvoje serce je vroče, tvoja misel je nagla in kratka, jaz sem pa že mnogo reči pregledala, tedaj mirno sodim in na dolgi čas prevdarjam. Saj vem, kaj hočeš? Ti ljubiš Medja; zdaj pa tožiš in žaluješ, ker ti hočem dati drugega. Meniš, da bi bila z Vetrogončičem vedno nesrečna, in ne veš, kaj je sreča“.

Milka utolaži solze in radovedno posluša matrne nauke, v mizo stermé. „Tudi jaz“, nadaljuje mati, „sem poskusila, kaj je ljubezen, in bil je moj častenec vse ljubezni vreden, pa nisem ga vzela. Toda kmalu sem pozabila žalost, in zdaj sem zadovoljna in srečna. Časi ljubezni, ljuba moja, časi vdanosti in serčne zvestobe, kakor nam jih pevci po svojih sanjah popisujejo, niso nikdar bili, in ako so kdaj bili, so že davno pokopani. Zdaj se več ne gleda na ljubezen, in sreča zakonska se drugači zida in ohranjuje. Zakonov ne snuje kratko vnetje slepe ljubezni, ampak presojevanje in skerb za dolgo življenje. Revna išče premoženja, in skuša vzeti premožnega. Bogato, bodi si lepá ali ne, iščejo revni in bogati, ona si lahko izbere, kogar hoče. Ali kdo ti more povedati, da tebe ljubi, kdor te vzame, ne pa tvojega premoženja? In je mar vredno gledati na ljubezen, ko njeno cvetje in leta mladosti tako kmalu minejo! Človek se uterdi, navada ga pod-se vzame; kar pa pade navadi v oblast, ostarí in zgubi zanimivost. Soprug ti kmalu ni več, kakor drug človek, vendar do smerti hoče biti tvoj gospodar, in do smerti mu moraš biti podložna. Čemu bi bila podložna? Ko imaš vse, kar si želiš, in živiš lahko brez vse skerbí, ali ni bolj pametno, dobiti moža, ki ti ne bo delal skerbí, ki bo živel kakor ob tvojem življenji, ravno tako tudi ob tvoji volji? Nar bolj srečen je ta, kdor ni nikomur podložen. Probstosti ne vzamejo leta, ona sama je stanovitna. Nar večá nesreča je pa možu podveržena biti, in vse dni le to delati smeti, kar se ji privoljuje. Pomisli zdaj, kdo bi bil pripravniši, Medja ali Vetrogončič? Medja, ki se trudi in dela, ki ponosno gleda, kako se mu čast in premoženje širi, ki se zanaša na mogočne prijatle in na lastno moč, ali Vetrogončič, ki brez skerbí vživa svoje premoženje ob lastni hvali in gizdavosti, vedno zamišljen v svoje papirnate lavore. Kterega boš nju mogla imeti v oblasti? Samo Vetrogončiča. Kdo te med

njima resnično ljubi, Bog ve? — Življenje ima pa v sebi tudi toliko sprememb od dne do dne. Vedno nam donša novih reči, stare pa oddalja, in ljubezen mladostina ugaša in ugasne, ako je bila poprej še tako goreča. Prihodnjost naj te ne straši, dnevi so vedno jasnejši, in čas sam nosi sebo zdravilo za serca, ki blodijo, da so bolne“.

Mati je izgovorila, Milka molči nekoliko časa. Gospá jo uprašá: „Ali previdiš, kaj je prav?“ Milka pa dolgo časa ne vé kaj odgovoriti; tedaj gospá zapustí sobo, in zaderlešne duri za sebo.

Iz tega pogovora previdiš, moj bravec, da nosijo naša gospá v glavi nove misli o oprostenu ženskega spola. Akoravno ženske veliko premorejo, nam Slovencom ne bodo žezla iz rok potegnile, ker Slovenci smo hraber spol; pa vendar so nevarne te misli, ker bi utegnile marsikteri gospej možgane zmešati, posebno ker se take reči tudi v bukvah berejo, ki najdejo pot celo na slovensko zemljo. Ako ti je, ljubi bravec, kaj mar, da se naši gospodi ne zmešajo možgani, te prosim, skusi narediti, da se bodo pri nas ptuje čenčarije v drevarnico djale, ti pa položi pred našo gospodo kak sadič naše literature, da se bo navadila svojincov, in ohranila možgane slovenske. Ne skerbi samo za kmeta. Ako pa meniš, da je naše slovstvo piškavo, in ti morebiti ne diši vsaka čertica po nar svetejši spodobnosti, bi te jaz s tim tolažil, da pervo sadje je rado piškavo; kar onegavi duh zadeva, bi pa rekel: ako že mora biti zelò (ali slovstvo) na svetu, je manjše zelò gotovo manj nevarno kakor veliko. Ako pa ta stara resnica tvoje vesti ne potolaži, ti pa svetujem: prevohaj nekoliko ptujih slovstev; potem ti bo gotovo naše bukviše dišalo kot mira in kadilo.

Skerbé za gospodo slovensko, bi bil kmalo pozabil Vetrogončiča. Moram tedaj na vse zadnje povedati, da je on poslušal oni pogovor od kraja do konca skozi bližno okno.

#### IV.

Drugo jutro je Janez vsakih pet minut šel čez dvor, in je gledal in poslušal, kje da bi bila gospodična. Ko je le ni iz sobe, vzame on klešče in kladvo in gre v njeno sobo obeze pri oknih priterjevati, ne zato ker so šklefetale, ampak večá je bila skerb njegova: on je namreč htel uterditi zvezo med Milko in Medjem, in zato je bilo potreba iti v sobo k Miliki. On pové Miliki, kako imenitno oblast mu je dal dohtar, in da se bo on po svoji dolžnosti ravnal, in danes dohtarju pisal, ako se je sinoč kaj primerilo. Milka pové Janezu, kar se je o zaroki sklenilo, kar so pa mati ž njo samo govorili, je pa spisala v posebnem pismu. Janez prejme njeno pismo, in jo tolaži, da bo dohtarjeva pamet vse zamogla na dobro obrniti.



Vredno se je zdelo Janezu tudi k gospej stopiti. Tudi tukaj je obeze priterdil, potem se je pa vnela govornica. Gospá so radi govorili z Janezom, kedar so čas imeli, in sme se reči, da so gospá za Vetrogončičem Janeza nar bolj imeli v časti. Janez je pa tudi vedil, kar gospá rada slišijo, in imel je svoj način govorjenja, ki je gospej tako dopadel, da jim je bilo dolgčas, ako ni vsak teden vsaj eno uro ž njim kramljala. Janez je danes vse moči svoje glave in svojih muh napel, in za svoj namen tudi tako uprašanja stavljaj in govor napeljeval, da je kmalo vedil, kar bi gospá nikomur ne bila na ravnost povedala.

Po dokončanem pogovoru se zapre Janez, vzamši iz pisarnice črnila in papirja v celico, in zmisli in zmala pismo do Medja. Veliko svetov je dal, kako bi Medja mogel z gospó sprijazniti se. Posebno pa svetuje, naj Medja, ker je gospá tako zvila, poskusi zvijačo, da prepriča gospó, da Vetrogončič Milike ni vreden. To pismo je šlo potem v vas, iz vasi na pošto, in od tod je prišlo še o pravem času dohtarju v roke.

Medtem je pa Vetrogončič sam sedel pod lipo pred pristavo med cvetjem pomladanskim. Sedel je kakor človek, ki se je sedenja naveličal, in ne vé, kako bi se naslonil in pretegnil. Akoravno mu ni bilo treba daleč gledati, je imel na nosu tiste očala, ki nekako jezdijo na obsedlanem nosu; s palčico je delal čire-čare po prahu, ali si je pa zajčike za vratom zdaj s to, zdaj z uno roko ravnal in uzdigoval. Žvižgal je pa napev iz neke opere. Kaj je pa mislil? radoveden vprašaš. Zdaj ravno ne veliko, ker je že sinoči vse premislil in sklenil. On je prav po pravici izcimil iz gospejnega govorjenja, da mila gospá hočejo Miliki samo zato dati Vetrogončiča, da bi kakor dozday tudi potlej vso hišo imeli v oblasti. To, je mislil, bo gospej spodletelo; ne poznajo me še, pa spoznali me bodo po poroki. Da ga Milka ne ljubi, mu ne dela težkega serca, ker njegova žalost se ne da dopovedati, da bi ga Milka nikdar ljubiti ne mōgla. Sklenil je Vetrogončič tedaj ostati in protiti žugajočim nadlogam. Toliko bo pa že pazil, da se bo o pravem času odtegnil, ako bi mu vtegnilo spodleteti, da ga ne bo sram.

To je morebiti še premišljeval, ko si je zajčike ravnal; zdaj je pa vzel zapisnik iz žepa, in začel je kovati pesem — pomladansko pesem. — Ni se dolgo s petjem ukvarjal, ko se mu približa dijak viših latinskih šol. Bil je domá iz vasi pri gradu, včasih tudi na kosilo v grad povabljen in odtod znan Vetrogončiču. Ta dijak se je kaj rad učil, posebno rad je prebiral klasike nemške, francoske in laške, tudi našega slovstva je toliko vedil, kar se v šoli tirja za eminenčijo. To je pa nekaj. Ako postavim v osmi šoli ne pišeš prav ortografično, ako v sklanjanju ne ločiš kósa od kosá in ne veš iz glave šest oblik, ne dobiš eminenčije v slovenščini, ako je nimaš tudi drugod. Naš dijak je pa znal vse to, in še celo Prešernove pesmi

je bral en popoldan v bukvarnici. O, Prešernove pesmi sem tudi jaz vidil v Ljubljanski bukvarnici! To so lepe bukve, tako čedne in bele! Ali Šillerjeve dela so zamazane in černe in se komaj skupej držé, pa beró jih tudi možički, ki komaj na mizo vidijo. — —

Prihodnji pogovor se vname med dijakom in Vetrogončičem.

„Kaj počenjate te kratke praznike domá?“ vpraša Vetrogončič.

„Kos Šakspêra sem sebó prinesel, in ravno pred sem prebral Romeja in Julijo.“

„Kako vam dopade?“

„Močno, da ne vem kaj. Rad bi še vedil, kaj je vodivna misel tega igrokaza. Julijin značaj se mi tudi zdi premalo izpeljan, in vse prebravši sem mislil, da bi se bila oba tako lahko in kmalu zedinila, in da ni pesnik prav naredil, ker ju je na vekomaj ločil.“

„O gospod, to mora tako biti, le berite Gervinusa.“

„In zdaj premišlujem, ne vem zakaj, ali bomo mi Slovani tudi kdaj imeli Šakspêra ali Gôtheta?“

„Kako morete po takem branji se spominjati Slovincov? Ali vam ne stopi v domišljijo krepko življenje tevtonsko, ko te velikane berete, ali vas ne nadušuje sapa mladivne omike, ki hlapi iz serca Evropinega proti jutru in jugu?“

„Čutim ta duh, pa pravijo, da je merzel, in da ruje naše korenine.“

„Da, gospod, težko je zapustiti očeta in mater in se podati v šole, težko je detetu slovó dati domači hiši in igram na trati, in iti se truditi v bukvah za blagor svoj in vseh ljudi; ravno tako težko je popustiti jezik, ki smo ga govorili kot otroci, in se navzeti duha slavnega naroda. Notrajni glas žene mladenča v šole in k omiki, in notrajni glas je, ki mu pové, kedar se duh spregleda, da je slovenski narod bila zanj le ozka zibelka, da je jezik slovenski pretesen, da bi ž njim naznanjeval misli svoje razširjene in v omiki prerojene. Ta čut in nagib od dne do dne močnejše naganja serce, odtergati se korenine, ki vas kakor spona priklepa na nizko zemljo. In ko premaga ta nagon, vzamete v sé vso slavo stare Nemčije; Nemeč ste in ponosno rečete: slavni narod, vzemi me med se, daj da bom tebe vreden, in dodeli, da smem reči, tvoji orjaki so bili očaki mojega duha! In kot vaše bote šteli junake nemškega naroda, neumerjoče v vseh znanostih in umetnijah na kopnem in na mokrem. Kako vas bodo budile blage misli in spodbadale k duševnim delom? Kako boste veseli, da ste prostega serca prestopili k národu, ki nar stareji med vsemi, še vedno krepko poganja, ki je vsigdar prekosil vse druge, k národu, čigar jezik sam imá moč v sebi obseči vse vede sedajnih časov. Poglejte vaš materni jezik, ali dobite v njem besedi, da se morete samo z omikanim človekom omikano pomenkovati; ali morete v njem povedati vaše serčne čute globoke ljubezni, gorečega domoljubja, občudovanja krasnega stvarjenja? Ima ta jezik, ki so ga samo kmetje rabili in hranili, veličast v izrazih, gibčnost v oblikah, in

stvarivno moč v koreninah za vseobsežno pesništvo, za resni jezik sodne zgodovine, za tanko razločevanje v modroslovju? Kako, postavim, bi pisali igrokaze? Poskusite toraj prestaviti Romeja. Kako bi pisali epopejo, ako ne morete rabiti šestomera, kateremu samo nemški jezik med novejšimi da veličastno počasnost, kakor tudi živo gibčnost in viharni tok. Saj ste vidili v „Kerstu pri Savici“ kako je spodletel šestomer Prešernu, pomislite — Prešernu?“

Našemu dijaku na čast se mora opomniti, da se mu je zdelo, da Kerst pri Savici ni pisan v šestomeru, vendar ker tega ni vedil na trdno, si ni upal odgovarjati, to je pa djal:

„Ali, gospod, kaj meni samemu pomaga, ako se Nemca spoznam, saj me vendar Nemci ne bodo čislali kot brata, ampak gledali kot podloženca“.

Vetrogončič nadaljuje: „Ako jim podaste kaj slave vrednega, bodo branili vaše nemštvo proti vsem drugim narodom, kakor postavim pri Lessingu. Saj vam pa tudi ni treba se popolnoma odtegniti Slovencom. Pri Nemcih slavljenemu biti ni lahka reč; znano ime pri njih dobiti, je vam pa lože, kakor terdemu Nemcu. Nemci so že vse svoje porabili, vse prerešetal, kar je med narodom. Na Slovenskem je pa še toliko celine, toliko neporabljenega blaga! Nemci bi brali potopise, šege in značaje, kar vi veliko lože preiščete in zapišete, kakor ptujec. Koliko narodnih basen, povedk in pravljic tiči med slovenskim ljudstvom! Ni jih treba veliko piliti ali prenarejati, in kot nov dušni sad bodo v Nemce mlad duh, in trop posnemovavcov bo razglašal vaše ime. Slovenski publikum pa, tako majhen, tako nerazličen, vas bo precej imenoval slavnega, ako včasih le količkaj daste slišati o sebi; ako jim oznanite, da ste tu in tam to in uno slišali, in da to in uno pišete. Kar Nemcom ne smete podati, Slovenci že plačajo z zlato hvalo; tudi nemška beseda je dobra, da se le govori o slovenskih rečéh, ali je pa v Ljubljani natisnjeno. Ako tedaj Nemcom dobro ustrežete z dobrimi izdelki, in tudi Slovencom kaj darujete, vas bodo slavili Nemci in Slovenci, Nemci večno, Slovenci, dokler jih bo kaj“.

Več takih naukov je dajal učeni Vetrogončič černe šole dijaku, podiraje mu tesne opreke, ki mu tiščé veliko sercé na enostransko narodnost, in perute mu dajaje, da visoko zletí nad pičlo slovenstvo na nemško obnebje vseobsežno.

Nevolja te je morebiti obšla, slovenski bravec, ko si vidil, kakoga sina je rodila že marsiktera Evina hči med nami. Jokaj ali smejaj se, jaz se smejam, ker po smehu ni treba solz brisati; in ker sem prepričan, da je in bo ostal pravi sin slovenski, komur med nami je stvarnica darovala z bistrim umom blago serce in prosti duh z lepotnim čutjem.

K tem koristnim naukom se je prinesel — bilo ga je precej — tudi gospod Dankovič iz pristave. Ta je pa nekoliko ljubil slovenstvo, ker so mu nekdanj v preklicanem letu napravili prav prijazno godbo; od tod je vsako leto nar manj enkrat uprašal, kako in kaj se seje in žanje na polju našega slovstva. Vetrogončič tedaj nadaljuje, tek svojega govora malo bolj proti Dankovičevemu mlinu obračaje.

„Jezik ni družega, kakor pripomoček, da se misli izrazujejo; v katerem jeziku se da to bolje in lažje storiti, v tistem je bolje pisati in govoriti. Saj je duh več kakor čerka, in če je duh slovensk, je slovensk tudi v nemški obleki?“

„Po moji previdnosti“, povzame Dankovič, „bi bilo to takale: Oženite se z lepo gospodično, čez leto in dan vam več ne dopade, in drugo vzamete, in ako tudi s to niste zadovoljni, tretjo. Duh slovenski v nemški obleki se mi zdi pa tak: ako bi v nedeljo naša kuharica šla v hčerini, in Milika v kuharični obleki k maši, ali bi se ne smejali vsi ljudje, in kak ptujec bi vtegnil celo misliti, da je kuharica moja hči?“

Na to Vetrogončič: „Nekoliko je res tako, pa ne sme se vzeti ravno tako hudo, kakor vi mislite. Pa pustimo to in pogledjmo drug vzrok, zakaj je bolje, da Slovenci nemški pišemo. Med omikanimi in neomikanimi je vedno bil tako velik razloček, da nihče ne more obema kmalu všeč pisati. Omikan Slovenec pa vsak prav dobro razume nemški, vsak bere več nemških bukev in časnikov kakor slovenskih. Da je le duh iz domačih gajev, mu bo beseda nemška ravno tako umevna in ravno tako ljuba.“

„Toraj so imeli prav, ki so nekdanj francozovali nemški jezik.“  
„Kaj? Ošabnega Francoza, ki se hoče po vsem svetu šopiriti, nosljani jezik bi smel zatirati narodnost nemško?“ zagerni slovensk Vetrogončič.

„Pa slovenski jezik je veliko lepše“, zopet Dankovič povzame.  
„To se skoraj ne more presoditi, ker vsakemu jeziku je odmerjena svoja lepota. Slovenski jezik ni še dosegel prave lepote, in ima še preveliko različnost v oblikah, in preveč menjav v navdarjih; lepota nemškega jezika je pa že uterjena in obstoji v enakomernih končnicah, v enakosti navdara, v lepoti stavka in v krepkih glasovih.“

„Iz tega, kar ste rekli, po svojem sklepanu, da je slovenščina lepa, ker meni se zdi v slovenščini lepo, kar vi pravite da ní. O, jaz sem vnet za narod, moja hči ravno tako, in kdor jo bo jemal, bo moral pred menó pokazati, da je pošten Slovenec.“

„Pa pomislite, gospod Dankovič, koliko Slovencom iz omikanih stanov je zavoljo prepicle vaje v jeziku, zavoljo nemške odgoje v domači hiši, zavoljo prekratkega uka v šolah nemožeče slovenski pisati in brati, pa oni so, akoravno po raznih opravilih na vseh delih svetá odločeni od Slovincov, še živo vneti za svoj narod in njega napredek! Kako ljubo je takim, ako se jim v nemškem govoru pre-

tolmačijo domače misli, da se krepcá njih narodnost! Pa tudi drugim narodom je treba včasí pokazati, kako daleč smo prišli“.

„Za peščico optujenih bolj skerbite kakor za domače, ako pa drugim narodom vedno na ušesa trobimo, da smo napregli, bomo li zavoljo tega kaj hitreje derdrali? O vi ste malo Slovenca, gospod Vetrogončič! Škoda, da imate slovensko ime, kako ga bote prekerstili?“

„O ne“, odgovori Vetrogončič, „gerdo in nehvaležno bi ravnal, ako bi zaničeval národ, ki me je rodil in izredil; vedno vnet sem zanj, in trudim se, da si ravno ne tako očitno kakor drugi, za njegov dušni napredek. Domovinska ljubezen polni serca mojega polovico, polovico pa ljubezen, ki sem jo vam že tudi razodel“.

Ako je resnično, kar je djal Vetrogončič, bi ne sodili po krivici, ako rečemo, da ta gospod niso ravno precej vneti za gospodično. Poterpežljivi bravec je pa prošén, uganiti, kaka ljubezen v resnici polni nerazključljive serčne predale našega janičara.

Kdor ne ugane, naj bere prihodnji del. (Konec prihodnjič.)

## Car Lazarjeva smert.

(Konec.)

### IV. prizor.

(Dne boja. Bajtica varna vstran bojišča, kjer carica neizrečeno žalostna v izbi sedi, kakor bi htela moliti.)

Carica.

Ne morem molit', serce je prepolno!  
O Bog! če tukaj le (roko na persih) kipi in poka,  
Če tone v boli, zdiha, plaka, stoka —  
Je to molitev? Je? Tedaj o molim,  
Serčneje molim od duhov prečistih!  
Razkači morje, — naj bobni z globine  
Orjaški val, vodene gore zida,  
Naj zruši spet se v temno morsko krilo —  
Poglej potem v to burno serce . . . ah Bog,  
Morjê je mirno, tiho, se ne mezi!  
Molit' molit' al' ni prepozno morda  
Za zmago, za življenje carjevo!  
Ni Serb'ja padla še? je car še živ?  
O Bog! kdo reši me morivnih dvomb?  
O da sercé le nam je dano revam!  
Da b' možka kri po žilah mi žaréla:  
Tu serčnost je, tu velikanske čuti!  
Al' ženska ženska je in šibka stvar —  
Kot lévinjo dervil bi me pogum

V naj divji boj, nad glavo hrabrih mojih  
Bi žvižgal meč moj kot rešivni angelj —  
In tak kopnim žali in jokam bebka!  
O Bog, o Bog!

(nekoliko utilne . . . zasliši se nekaj, carica se ozre, ogleda Milico in pravi:

      Serce divjá, in mirna  
Kot v sreči mirna moram biti, moram —  
Če ne, še ono grozna bol prevzame.

      (Milici, ki pride.)

O ljubo dekle, kvišku glav'co! serčno  
Ozri v nebó se; veš, kdo tam prebiva?  
Veš, kdo varuje hrabre naše ljube?  
(za se) O da bi sama mirna biti mogla!

Milica (kalnih oči proti oknu obrnjena — precej živo zapoje:)

Oj mamka! oj novice — (urno odleti).

      Carica (do okna hité).

      Terpi serce!

Kar bodi si, ostani terdno, prosim.

      (o tem pripelje Milica novičarja.)

Reš' muk me strašnih, urno! kak godi se?

      Novičar.

Da se umiriš: dobro!

      Carica in Milica (objemaje se).

      Dobro!

      Carica.

      Hvala

Bod' Bogu! Dobro, čuješ? Dobro, Milka!

Naprej, naprej! zdaj mirne vse pozveve.

      Novičar.

Oblak na nebu solnce je prederlo,  
In jasno jutro dihne nam z višine,  
Ko sprimate se vojski grozovito.  
Kdo štel kerdela turških bi konjikov,  
Kdo pešcov trope, ki so nas obsuli?  
Kdo cenil tudi bi pa serbsko hrabrost,  
Ko naša se armada je razvila!  
Tlak trese se, upitje naših, turških  
Skor Boga bi na tronu strašilo.  
Prah se valf debelo po ravnini,  
In studno skoz bliščé se nagi meči —  
Kak žvenkajo, pač mnogim smertna strela!

Zmes čudno divja tu in tam vihrá,  
In vsako ped perstí življenje plača.  
V zmešnjavi strašni sem razmotril le,  
Kak Lazar sam na berzem konju dirja  
Po polju vsem, in udri, če je treba. —  
Pač sivi starček svoje stare dni  
Tolkanj ni truda menil doživeti.  
In Bogdan Jug, vsred svojih hrabrih sinov,  
Divja naprej, kot ris serdit in meče  
Z junaki sini vse, kar v pest letí mu.  
Čvetér' je padlo sinov mu na strani —  
In ko jaz k njemu rinem, Petru klikne,  
„Le tepi se, kot mertvi so se tepli  
Doma umerje v postlji vsaka baba!“  
Tak še pod smertno kôso govori junak.  
Pa da končam: kakor železni stebri  
Stojijo Serbi, al' tud' Turk ne peha;  
Nikám ne nagne se kervava zmága.  
Zdaj vdere v boj z nevpešano armado  
Vuk Brankovič po carjevem povelju.  
In kot junaku na nogé pripeta  
Bi zmaga bila — umaknejo se Turki,  
In dalje dalje Brankovič jih tira.  
Hurá! Hurá! ga spremlja Serbov krik.  
To vidši še se urno spnem na konja,  
Hitím do vas, mogočna carica,  
Po poti pa so skor raztergali  
Me kinetje: dvakrat, trikrat, štirkat moral  
Sem pripovedovati zmago Serbsko — —  
Takó sem se na poti k Vam zakasnil.

(Milica ob koncu povesti obleduje.)

Carica (ki to vidi).

Kaj tresesh se, kaj lica ti bledé?  
Oj dete, ljubo dete, kaj te moti?

Milica (prisiljeno mirna).

Nič, mamka, nič! sercé je prekipelo,  
Ko zvedla sem, da Brankovič nas reši,  
Vuk Brankovič, nesrečno mi imé!  
Kak nora sem! možá me strah je tega!  
Bo kmalu bolje. Hladni veterc zdrami  
Me precej spet iz studnih domišlij. (odide)

Carica (milo se smehljaje).

Pač čudno dete! Kakih muh je polno!  
Se vé, zgubit' ima, kar mu je drago,

In če ljubezni sveta vez se sterga,  
Je dosti že za majhno žensko serce,  
Da se topi v morivnih, strašnih mislih.

(Novičarju.)

In tebi hvala za novice drage;  
Na tronu spet bom plačala obilno,  
Zdaj revna sem, edino premoženje  
Je to sercé, ki zmir za Serbe bije.

Služabnik (ki pridirja).

Kaj je carični? Bleda v solzah vsa,  
Skrivaje nekaj v gubah svoje hale,  
Kot blisk je planila na berz'ga konja,  
Ki tale mož ga je prijezdil. — Stermó  
Jo prašam še: „Kam, mila carica?“  
„Na Kosovo! Na Kosovo!“ — zakrikne,  
Nesreča grozna njemu, nam proti —“  
In kot bi trenil, b'la je Bog vé kje!  
Prešinilo me bridko je, debelo  
Stermím za njo, in Bog nas mili vari —  
Od daleč vidim, konjik berzo dirja,  
Ne vém kakó? al' serce mi trepeče —  
Ga čujete? o Bog, kaj le oznani?

Konjik (spehan, bled).

Bog krepi vas! Razsula se je Serbska!  
Car padel je! Ob tla so naše nade!  
Hudiči se ne bodo sramovali  
Vuk Brankoviča! Cvet armade naše  
Je pahnil Turkom v žrelo pogubivno —  
In božje solnce še na nebu sije!

Carica (obupno).

Ne, ne! Bog je pravico večno zgubil!  
Kdo vodi svét, da samovoljno dirja  
V prepade grešne — aj! še serce biješ?  
Ustavi se, vsaj ure so naštete!  
Kje car je moj, kje mertvi car je moj!  
Le ta kos Serb'je mi, o Bog! še pusti.  
Kje je? (konjiku:) da jezik se ti posuši,  
Mož grozni! — kje, kje carja sveto truplo? (odide)

Konjik (služabniku).

Zdaj sužni smo! Ulezva se, o brate!



V. prizor.

(Bojišče: Serbi od vseh strani obsuti se bijejo do smerti. — Zadej upitje:)

Turki:

Alà in Mahomet njegov prerok!

Serbi:

Hurá za križ in sveto domovino!

(Bojevaje se prirojijo Turki, pred njimi braneča se dva Jugoviča.)

Peter Jugovič.

Le udri, brat! Preklet, kdor kletve išče!

Car padel je, in Serb'ja šteje ure —

Če zmage ni, bo smert nas rešila!

(Porinejo nanj, kot orjak jih meče. Nenadama Milica pridirja, v rokah meč med Turke plane.)

Milica.

Presveta mati! — S tabo čem umreti!

Peter.

O draga! — Moč narašča mi orjaško,

Če za-se, za-te svojo kri zastavljam.

(strašno se bije, kar privré od zadej velika truma Turkov, ki ga podere.)

Bog vari te! smert naju enkrat združi.

(močno se upre, hoče ustati, pade.)

Bog milo sodi Brankovič - izdajca!

Bog spremi te, premilo verlo dekle!

Milica (ko jo Turki hočejo zvezati).

Nikdar! sramote rešim se takole! (se prebode)

(Turki osupnjeni stojé.)

Na srečko, dragi! serca prenehata,

In unkraj večna vez naj' združi večno!

(njegovo glavo na persi položi.)

Sercé naj t' moje zadnja je podpora —

Že sladko spis? berž berž se k tebi vležem.

Brankovič (meč v rokah, privihrá, ugledavši Milico, ostermi):

Preklet meč, ki je to življenje končal!

Milica (pojemaje).

Bog vari me ostudnega pogleda!

Le ti in tvoja vest se družita,

Obá hudiča černa — Bog ti plati!

Brankovič.

O dekle, čudno, krasno, sladko dekle!

Milica.

Ne srami me — o počí, drago serce. —  
(se nagne in umre.)

Brankovič.

Zdaj, vsi hudiči! razsajajte strašno!  
Če ona kolne, za Boga ne maram.  
Prot' jugu zdaj, kjer cvetne še doline  
Trepečejo pred mojo silno nogo!  
Kot divje morje, zlijmo se, verzimo,  
Kar v bran se stavi — Ha, kakó me žeja  
Po kervi: zadušiti čem glasove,  
Ki v serce so iz njenih ust me vžgali!  
(Kot divji odide.)

### Zadnji prizor.

Lazar.

(V omenjeni bajti leže, okoli njega nekoliko Serbov in carica — težko ranjen  
že težavno govori:)

Minul je cvet, čmu moja stara glava?  
Za dragi dom sem smerti se predal.  
Mladike grozno v boju so kosili,  
Naj pade hrast še, votel, soka prazen.  
Danil je zadnji dan za sladko Serb'jo —  
Ona je sama svojo smert rodila.  
Zdivjana roka segla je po meču,  
Da materi ga v serce zasadi —  
O strašna je slepost otrok slovanskih!  
Ne jokajte — kri serčno ste cedili  
Za ljubi dom, za zlato Serbsko prostost.  
Bog sodil je drugač: oblaki temni  
Na jasnem nebu se kopičijo,  
Tisoč preblagih serc bo zdihovalo  
Pod jarmom sužnim, — jeza bo kipela,  
Zastonj kipela mnoge mnoge leta.  
Al' Bog ne spi: skoz grom in temno nebo  
Udari stok do serca božjega.  
On migne, in zamerdne vaš tlačitelj!  
Ne morem več, — močí pojemajo;  
Bog blaži vas, in tebe blaga ženka  
Cvetí naj mnog še dan na mojem grobu.  
Varuj mi Mil'co —

(Carica strepeče.)

Kaj je, ljuba žena?

Carica.

Ah! nje ni več, pri ljubem je zdihnila.

Lazar.

Tud' to, moj večni Bog, še? V boju strašnem

Je nježna roža nagnila se k zemlji?

Tvoj duh obliva me! Bog živ' Vas, brate!

Bog vari te, preljuba moja žena!

Car Lazar gre prosit Boga za Vas. (izdihne)

Carica.

O Bog moj večni! (Vsi se solzé.)

Pesnik (pri vratih sedé).

Na lepem sinjem nebu

Je zvezdica migljala, —

Oblak je strašen prišel,

Je zvezdica zaspala.

Človeštvo tožno pa zmirom

Po zvezdi se ozira,

In upa, da spet posije —

Če ravn' jo oblak zapira. —

Al' eden bojí se zvezde,

Se v sercu mu je stemnelo,

Človeštvo ga britko gleda

In ga bo večno klelo.

## Košljun.

(Spisal J. G. Krasanin.)

Da obhadjaš otok Krčki (Veglia), mnokrat dotucat ćeš na liepo i jako ugodno mesto, ali do takova, ko što je Košljun (Cassione), doista nećeš. Košljun ti je otočić u otoku, a to na jugo-iztočnoj strani Krka, liepo usadjen sried mile puntarske (Ponte) doline, koja je na široko opasana briežuljkastim viencem; posried doline širom se širi morska draga, sried drage zeleni se Košljun a sried Košljuna bieli se samostan sa crkvom. Otočić imade po prilici četvrt ure obhodje.

Došav iz koje ti drago strane, opazit ćeš ga iz daleka i uzradovat ćeš se, mišlju poletjet uz jezerce i otok Bliedski (ako si ga kada vidio ili što o njem čitao), ali srdcu tiem zadovoljiti nećeš, no opaziv ono maleno, viekom zeleno, samotno i mirno miestance, pospiešit ćeš tekomice nizbrdice k moru, da srdcu zadovoljiš, da se naužiješ onoga prosta zraka, da se nasitiš one divne krasote i miline. Za moga djetinstva, čim bi bio čoviek na laganom čamcu uz pljuskanje vesal, uz pljiskanje ribic inače uz veliku tišinu nogom na suho stupio, obuzeo bi ga bio nekakav strah božji, a čiem bi se žala malo udaljio, sve to veća groza ga napadala; hotio il ne hotio nehotice

morao je na Boga da pomisli, putem na lijevo na desno u gustoj lovoriki ukaživali su se pokloničići; predstavljajući velika otajstva našega odkupljenja. Došav pred samostan, bio bi opazio, kako se odavle, kao iz sredotočja, putevi pružaju na mnoge strane otočića, a kako opet na miesta puteve prekrizuju krivudaste staze, koje su ponajviše s svodovi z javora na svakojake načine izvedenimi nadkrivene bile, a gdje i gdje tako zaguščenimi, da nije bilo moguće žarkim zrakam lietnoga sunca na čovieka udarati. Uz more pako prkosile su u zrak (koje su jošte i sada) ogromne smricke, kojih se stolistne grane u tišini morskoj kao u zrcalu vide. Nu tako biaše, ko što već rekoh, za moga dietinstva; a sada, gdje mi nije jošte ni 25 godin, sada nije onoj ljepoti veće skoro ni traga; zašto je otočić tako prepao, to znadu najbolje njegovi stanovnici.

Radi liepa i ugodna položaja ovoga otočića (ali onda jošte opustošena) domisliše se jošte prvih stotletjih i to najprvi otcu Benedettini, da ga nasele i ponješto oživotvore. Sazidavši ondje pristojno obitalište, počese izobraživat i u strahu božjem odgadjat otočane Krčane. Dugo vrijeme živiše tu otcu Benedettini, nu god. 1447, čim zavladaše otokom slavni Frankopani, stupiše na njihovo mjesto otcu reda S. Frančiška; ovi ne zapustiše liepe planove svojih predjašnikov, već je opleše i oljepšaše; opredeliv, da nesmije ondje biti sveštenikov manje dvanajst, bude stan razprostranjen i osta na glasu radi velike brige i truda glasovitoga domorodca otcu Baldigare, veoma pobožna i mudra muža. Ovaj postavi svu svoju pozornost na to, da otočić uredi i popravi, te doista želja mu ne osta ne uzpiešna. Samostan opasa liepim vrtlom a vrt gustom dubravicom, te tako ona pusta pustoš posta najmilijom i najugodnijom, najmirmijom i najveselijom samoćom. Ali uz toliku ljepotu i milinu naravsku, iz koje izvire moć veličanstva božjega i kojom se nasitjuju sva tjelesna čustva, trebalo je knjižnicu što je hrana duši, i crkvu, što je život srdcu. I jedno i drugo bi izvedeno. Crkva ne baš mala, već visoka i prostrana imade šest žrtvenjakov iz mramora izkljesana na krčkom Trieskavcu\*); zatim je veli žrtvenjak, koga načinja velika platnenica, nariješena mnogimi liepimi obrazi, što ju narisa Jerolim s Križa, koju putnici dosta hvale. Na njoj se vidi uzašastje Marijno, poverh je andjel Gabriel, gdje navieštjuje Mariji otajstvo uputjenja Gospodinova; na desnoj ruci Kirin (Quirino) biskup i zaštitelj krčki, zatim s. Ivan Krstitelj; na lijevoj s. Osip, sv. Jerolim i sv. Tereza; izpod desne crni se sv. Bonaventura i sv. Franjo a naprama sv. Anton i sv. Ljudevit francuski. Podnožje pako predstavlja važnije crtice iz života Marijina. Dovršena bi god. 1535, nu njezina zikrina hvali dosta i danas kist gori napomenuta slikara. Sav zid pako, što je udaren u svod nad žrtvenjakom i što razdvaja cerkav od kora, pokrit je drugom platnenicom, na kojoj je izvedena slava blaženstva: Na verh Viečni Otac, zatim Proroci, Evandjelišti,

\*) Trieskavac je najviše brdo na Krku,

neizbrojne čete andjelske itd., liep a i veličanstven prizor ljudstvu. Za rukotvorca se ne znade, lieto je po prilici 1654. Za velim žrtvenjakom visi oblik, mlietački narisani, a predstavlja B. D. Mariju, gdje motri svoga spavajućega Sinčića. Veličanstvo, kojim je našarana prosta odeća, a nježnost i ponižnost, kojimi je namalano lice, tako ju uznosi i veliči, da tko onaj prizor ugleda, mora da ga u srdce dirne. Božje djetašce nježno i milo u odielcu povito očekuješ, da ti pregovori. — Što se knjižnice tiče, dugo bi mi bilo napominjat razne knjige, što jih njekoč tamo biaše. Napomenut ću samo njekeje glagolske kao zlatno blago našega naroda. U knjižnici biaše komentar na Bukolike i na njekoji spjevi Eneide Virgiliove; dvanajst kožic (membrane), procienjeni ostatci domorodskoga duha, koje poginuše iz samostana a dodjoše u ruke grofa Kloca iz Trienta, koji je u dobru redu uzdrži a kašnje neumrlomu domorodcu Bartolu Kopitaru, nadziratelju cesarske knjižnice u Beču, preda, a on najposlije utisnu je god. 1836 s naslovom „Glagolita Clozianus“. — Čuo sam, da se jošte njekoji ostanci ovoga starodavnoga spomenika ondje nahode, ali o tom jamčiti ne mogu, jer kažem, da sam samo čuo, nu podje li mi srieća za rukom, osviedoćim se o tom što skorije.

Pokle bi podignjen samostan, do ljeta 1520 imadjahu Frankopani Košljun za letnji stan, kojih ime radi velika dobročinstva, učinjena otoj zemlji, jest i biti će viečna uspomena u srdcu krčkoga naroda; a da nitko slavnu onu obitelj ne zaboravi, biahu kosti Katice, hčere zadnjega potomka one kuće, z Mlietak onamo prenešene, koje počivaju u zatvoru, osam nog nad podom podignjenu, u zapušćenoj crkvisi zdavnjih Benedettinov. — Vriedno bi bilo, kad bi se taj otočić, miesto da se zapuštja, opet obdielavao i bolje uredjivao, da bude, kô što je već bio, uresom otoku Krku.

## Velbljud.\*)

(Spisal Fr. Erjavec.)

Neizmerne peščene planjave, ktere se razprostirajo med Azijo in Afriko, bi ločile ondotne prebivavce, kakor nas Evropejce loči atlantovo morje od Amerike. Vsa kupčija bi zastala, ali prav za prav bi bila nemogoča, ko bi ne bila božja previdnost podelila tem krajem velbljuda.

Misli si lepega arabskega konja, kako kmalo bi se pogreznil v valovih peščenega morja in bi poginil! Kopita bi se mu razpokale in noge bi ohromele. Velbljud ima pa na podplatih kos mesá, ki je z debelo kožo obdan. Ta mesnata in vendar ne preobčutljiva noga mu lajša težavno hojo po pesku. Konj bi ne mogel težkih tovorov nositi, posebno zato ne, ker bi se mu moralo razun tovoru tudi veliko.

\*) Iz II. zvezka „slovenskih večernic“.

kerme za živež nalagati. Velbljud pa za sé kaj malo potrebuje; s koprivami in z osatom je zadovoljen, pa lahko dvanajst centov nosi in na dan pride po dvanajst milj daleč. Velbljudove gerbi ste sedlo same na sebi. Velbljud je 7—8 črevljev visok, tedaj viši, kot nar veči konj. Ta visokost pa pri nakladanju ni prav nič na poti, ker velbljud vselej na kolena pade, kedar mu nakladajo ali razkladajo.

Puščava ne rodi ne ovsu, ne ječmena, ki sta za tovrne konje potrebna, ampak le tù in tam kako bodeče zelišče iz pod peska poganja, in s tem je velbljud zadovoljen. Modri stvarnik mu je dal terde ustnice, da ga osorne koprive in pusti osat ne bõdejo. Velbljud lahko štiri in dvajset ur strada, konj pa tega ne zamore; še več je pa vredna velbljudova lastnost, da v nar hujsi puščavni soparici osem ali pa še več dni lahko žejo terpi.

Prežvekavke, h katerim učeni tudi velbljuda prištevajo, imajo po štiri želodce, velbljud jih ima pa pet. Peti želodec je posebno znameniten; v tega namreč velbljud lahko veliko vode shrani. Kedar tedaj do vode pride, se do sitega napije in potem še svoj vodnjak napolni. Čudno je posebno to, da voda zmiraj hladna in čista ostane in da se nobenega duha ne navzame. Če so tedaj popotniki v nevarnosti od žeje konec vzeti, zakoljejo enega velbljuda in se tako rešijo strašne smerti.

Če verh tega še pomislimo, da ta žival spanja le malo potrebuje in skor noč in dan lahko popotuje, razumeli bomo, zakaj je velbljud prebivavcom jutrovih dežel nar ljubša domača žival. Bogastvo Arabljanovo je večidel le število velbljudov, cenijo pa velbljuda po 90—120 kron. Arabljanu je velbljud to, kar je nam konj, ovca in govedo; on ga ravno tako čislá, kot konja nar lepšega plemena.

Da boš pa velbljuda prav ceniti vedil, si moraš celo njegovo življenje, jutrovo deželo in ondotno podnebje živo pred oči postaviti, misli se v duhu sred arabskih nomadov.

Si je li Arabljan pristojno mesto izvolil in kočo postavil, se uležejo živali pred kočo, potem zveže gospodar starejšim kolena z vervjó, da ustati ne morejo in mladi se zraven njih na pesek uležejo. Tako počivajo blizo do polnoči, o tem času se namreč začnejo Arabljani spet gibati. Gospodar pomolze kobile, jim potem spet noge zveže in jih pusti takó do solnčnega vzhoda. Med tem pa gospodinja s hlapci in deklami kočó podere, jo poveže in s hišnim orodjem vred jo velbljudu naloži. Nar močnejšemu velbljudu privežejo na herbet velik usnjat koč, v kterege se stari, bolniki in otroci usedejo — in tako odrinejo. Gospodar jezdi z nabito puško naprej, da si izbere pripraven kraj. Gospodinja pride kmalo za njim in postavi kočó. Navadno že pred solnčnim vzhodom zapustijo staro mesto in ob štirih popoldne je šotor na novem mestu že postavljen.

Solnce je zatonilo na robu puščave, velbljudi se pasejo do terde noči. Na paši ima velbljud nekaj mičnega in priljudnega na sebi; že

čudna podoba, rumena polt, varna hoja, dolgi vrat, kterega zdaj steguje, zdaj kerči, in nedolžen pogled — vse nas opominja na starodavne čase očakov in pastirskih kraljev; človeku se zdi, kot bi vidil pred seboj boljši svét in boljše čase in močno ga gane ta prikazen.

Velikrat pa ustane med temi kočarji veliko sovražtvo zavoljo kakega lepega velbljuda. Arabljan misli noč in dan na lepega velbljuda, kako bi bil srečen, ko bi on to žival imel, in ta misel mu ne da nikoli pokoja, zadnjič sklene se po zvijači ali pa silama velbljuda polastiti. Tako povest iz arabskega življenja povzamemo po Grubetu.

Že od starodavnih časov je bilo veliko sovražtvo med Arabljani rodú Ulad-Abdel-Džeber in Beni-Idžer, ki v okolici Budžira bivajo. Posebno sovražile ste se družini Ahmeda in Burzala.

Burzali je imel mladega prelepega velbljuda, kterega je sam izredil, ljubil ga je kot punčico svojega očesa. Njegov sovražnik Ahmed je vedno z nevošljivim očesom lepo živinče pogledoval; sklenil je, se ga polastiti. Poslal je svoje ogleduhe gledat, kje da se Burzalove črede pasejo. Pasle so se pa v samotni dolini blizo nar več vasi Beni-Idžrov. In Ahmedovo serce se je zveselilo, ko je zvedel, da so črede le slabo varovane in da lepi velbljud vsak dan z družimi vred na pašo hodi. Sklical je nekaj svojih naj prederznejših vojakov, ktere je on sam peljal v samotno dolino, ko jih je prej dobro obo-rožil. V hosti so se poskrili. Psi so sicer lajali in tulili, pastirji so pa le mislili, da kak kervoločen lev čredo zalezuje. Drugi dan ob solnčnem izhodu je slišal Ahmed bleketanje ovac, in iz svojega zatišja je vidil, da so pastirji čredo blizo tistega kraja gnali, kjer so se bili poskrili. Ahmed se vendar ni upal pastirjev napasti, ker jih je bilo veliko in tudi psov so nekaj pri sebi imeli.

Čez nekoliko časa je šlo nekaj pastirjev brešna iskat, le en sam je še pri čredi ostal in še ta se kmalo potem vleže in zaspi. Zdaj da Ahmed svojim pajdašem znaminje; kot kače se plazijo po tleh od germa do germa. Lepi velbljud se mirno pase poleg spijočega pastirja. Psi so pa bolj pazljivi kot pastir. Komaj zaslišijo šum, že začno renčati. Ahmed nekoliko postojí, da pse umiri, potem pa skoči skoz visoko travo proti pastirju in eden vojakov mu nož do serca porine.

Pastir skoči na noge, se prime za persi, iz kterih je kri curkoma lila, pa moč ga zapustí, pade na tla, še enkrat „Ala, ala!“ izdihne in ni ga bilo več.

„Bog je velik!“ zavpije Ahmed, „pa psi bodo naše sovražnike poklicali, pobijte jih tedaj in odpeljite lepo živino“. Kmaló so ležali psi na tleh; zvesti čuvaji so se še poginjaje do roparjev vlekli in jih popadali. „Naprej! urno, urno!“ zavpije Ahmed, „dež bo lil iz pod neba in Burzali bo naše stopinje sledil in rekel: To so Abdel-Džebri storili, in prišel bo s svojimi vojaki in veliko kervi se bo prelilo“.

Komaj Ahmed to izusti, začne liti spod neba, vojaki se jamejo bati in reko: „Beni-Idžri nas bodo gotovo sledili“. Ahmed pa, zvita buča, jih pelje čez goré in živino gonijo po prodih in sled s svojimi stopinjami poteptavajo, celo ritensko živino za repe vlečejo, da bi le sovražnike v zasledovanju zbegali in prekanili. Tako hodijo dva dni in eno noč in zadnjič pridejo do „velike reke“. Dve uri daleč ženejo živino po vodi, da bi vsako sled zaterli. Ko do svojih stanišč pridejo, razdelijo plen in Ahmed dobí lepega velbljuda.

Glasno so zdaj Abdel-Džebri bojne pesme prepevali, tako da so hribi njih petje odmevali. Peli so: Beni-Idžri so psi, oni spijo, kedar mi čujemo, mi zdaj pijemo mleko od Burzalovih čred, in naši noži so rudeči od kervi Beni-Idžrov, Ala je dal zmago junakom.

Ali Beni-Idžri niso spali. Ko je solnce zašlo in čred le domu ni bilo, so jih šli iskat. Pa kaj najdejo? — Pastir in psi ležijo mrtvi na tleh, črede pa nikjer ni viditi. Ko Burzali to zvé, si besen brado ruje in prisega, da ne bo pred očesa zatisnil, preden se ne bo nad prederznimi roparji maščeval. Ko to izgovori, zgrabi za orožje, nar pogumnejši junaki ga spremljajo — uderó se za roparji. Težavno so jih sledili, ali vendar pridejo do velike reke. Tukaj pa zgine sled popolnoma. Skerbno pazi Burzali na nar manjšo stvar in v veliko veselje najde eno stopnjo lepega velbljuda. Dolgo časa hodijo ob reki gori in doli, pa nobene sledí več ne najdejo. Žalosten in zamišljen se vleže Burzali na skalnati breg, tovariši stojijo molčé okoli njega. Na enkrat se Burzalovo obličje razjasní, skoči na noge, si pogladi dolgo brado in pravi: „Ahmed je prekanjen, pa Burzali je modrejši kot on“. Pokliče dva služabnika in jima reče: „Pojdita v Ahmedov stan in recita, da prideta iz daljnih hribov. Tù bosta že zvedila, če ima on mojega velbljuda“. Ogleduha prideta v stan in vidita tu pripravlanje k veliki pojedini. Ahmed ju prijazno sprejme in ju po stanišču vodi; pri ti priložnosti vidita lepega velbljuda in sercé jima hrepeni po maščevanji.

Zjutraj odrineta iz šotora in kmalu najdeta Burzala in druge svoje pajdaše. Natanjko povesta, kaj sta vidila in slišala.

„Hvaljen bodi Ala!“ zavpije Burzali, „pri pojedini bomo tudi mi svatje in njih veselje se bo v žalost spremenilo“.

Ahmedov stan je bil v goščavi, visoka trava je rastla okoli in okoli. Tiho prilazi Burzali do šotora, se vleže v visoko travo, pajdaši pa okoli njega. „Ko se bo pričelo gostovanje“, zašeptá Burzali, „jih hočemo napasti“. Nihče ni čerhnil več in težko so pričakovali noči.

Ko solnce zaide, se oglasi boben v selu. Burzali ustane, še nekoliko s pajdaši pošeptá in vsi zginejo v hosti. Čez nekoliko časa Burzali zavrísne in, ko bi trenil, se selo na več krajih uname. Ker močen veter piha, so bile vse šotora kmalo v plamenu. In med



plamenom so divji Beni-Idžri kot pošasti skakali, vsakemu gotovo smert žugaje, ki bi htel iz ognjenega okrožja pobegniti.

„Ha, ha! Ahmed, bodi mi pozdravljen! zrak je tukaj za té in za tvojo derhal premerzel, zato sem prišel, da ti zakurim. Zmaj je sicer strupen, pa bode poginil v ognju“.

„Bog je velik, prekleti Beni-Idžer!“ zavpije Ahmed, „toda zmaj piči, preden pogine“. Reče in skoči proti Burzalu in ga s puško na tla podere. Ko Beni-Idžri vidijo, da je njih glavar padel, planejo kot besni nad sovražnike in vse, kar jih ni ogenj pokončal, so posekali ostri meči Beni-Idžrov. Ne Ahmed, ne eden njegovih pajdašev ni ostal pri življenju — osveta je bila kervava, ali lepi velbljud je bil rešen.

#### IV.

### Narodna Zagonska.

(Zapisal A. P.)

Imela je majka tri ščericice mlade,

Tri mlade i gizdave.

Nit su k maši hodevale:

Nit su Boga molevale.

Kad su ljudi k maši šli,

One su šle va goru.

Rožice su zbirale,

Venciće su spletale,

Na se su ih stavljale,

Spletuje su si delale.

Razsrdi se Bog na nje

I posla' je smrt po nje,

I njim kaže zločest put,

Zločest put va pakal.

Prijela je majka Marja

Svoje svete kreljuti

I nesla ih Mihovilu.

Vagni Miho ove duše,

Ke će one vage biti.

Mihovilo duše vagnul,

Duše vagu prevagnule,

Svetla raja zadobile.

Pregudaše tri hudobe

Grde mrske nespodobne:

O Marijo majko božja!

Šta si nami učinila,

Duše naše predobila,

To su duše naše bile.

Govori jin mati božja:

Od' od tole tri hudobe

Grde mrske nespodobne.

To su duše prave božje,

Ke s' èinile 'saka dobra

'Saka dobra, ke s' premogle.

One za me se postile

Mlade petke i sabote;

O malemu kuscu kruha,

I o samoj vodi ladnoj

Meni su se naručile.

Nis' ja toga pozabila.

## Slovenski besednik.

V **Varaždinu** 18. aprila. V. Mc. — Pust in post smo srečno prestali. V pisavi se razločujeta ta dva časa le za eno čerko, v življenji pa navadno za vse štiri. Naj že bo kakor hoče; huda časa sta gotovo, ljudje mnogo terpé v pustu, ker morajo plesati, v postu pa še več, ker ne smejo plesati. Proti veliki noči se ljudjé že posta precej navadijo, zato je lažje prepovedovati tihi teden vsako godbo in vsako drugo zabavo. Posebno pri nas v Varaždinu se to precej lahko preterpi, ker muzike in koncertov imamo tudi tihi teden dosti. Vsako spomlad pridejo sem posebni godci, ki sicer kakor navadni mokroto ljubijo, pa brez trobente in piščali igrajo, in tudi plačila ne tirjajo, samo prosto stanovanje jim dajo Varaždinci — ragljavke žabe so to. Okrog starega grada, ki so ga hrabri mestjani obdali z velikim nasipom proti Turkom, so se naselile; če se človek na večer memo sprehaja, mislil bi skoraj, da so to pobiti Turki, prvič zato, ker jih je tako mnogo, in drugič, ker sicer uboge žabe brez vse milosti iz mest preganjajo, tukaj pa jih tako milujejo, da jih ni mogoče držati za prave žabe. Tako je pri nas tihi teden bolj glasen, kot drugod.

Za zimske večere in za prvi spomladanski čas je gledišče povsod ena najprijetnijših zabav. In posebno v mestih, kamor sili nemška kultura ali malo ali pa zlo čez pravo mero, so predstave v domačem jeziku tako rekoč cvetje veselje, cvetje, čigar dišava ni samo prijetna, kratkočasna, temuč ki oživlja in krepča narodni duh. Žalostno je sicer, da po naših mestih ni nikjer narodnega gledišča, ali žalostno je tudi to, (per parenthesin govorim) da postavim v Zagrebu, kjer so narodno gledišče napravili z velikimi stroški, zdaj narodnih predstav ni ne sluha ne duha; samo to se že sliši dolgo časa, da mislijo predstavljati neko izvirno igro sami plemiči horvaški. To je pač lepo, ali da bi predstavljali oni plemiči ali pa drugi Horvati nekoliko več iger, bi bilo še lepše. Manje mesta, kakor Zagreb, delajo drugač, in posebno letos opazujemo nekako veselje Horvatov za gledišče. Od več strani se je že slišalo o predstavah, in tudi Varaždinci niso zaostali za Samborci, Karlovčani, Sinjani in drugimi. Mesca januarja sem pisal o prvi predstavi, o národni igri „Graničari ili proštenje na Ilijevo“. Rekel sem že takrat, da boljšega predmeta za prvo predstavo niso mogli vzeti; ime igre že obeta vsakemu Horvatu najlepšo zabavo, in obečanje je izpolnjeno, kar zadeva narodni značaj igre, reči se mora izverstno. Kako so ustregli z Graničari ljudem, pokazalo se je iz tega, da so jih mogli igrati trikrat: gledišče je bilo vselej polno, in dopadali so vselej neizmerno. Za graničari je prišel na versto prevod iz Kocebua „seoski plemič“. Kakšine so igre Kocebuove, vé vsaki človek; tukaj pristavim le, da so plemiča v prestavi precej aklimatizirali za hrovaško stran, in da ga je to nekoliko rešilo, sicer je celi

plemič neznano dolgočasen. Spoznali so to igravci sami, zato ga, hvala Bogu, niso več igrali, in ga tudi ne bodo. Za igro kakor Graničari predstavljati plemiča, je za gledavca, kakor bi pil na vino mlako. Kedar se izvolijo šaljive igre, morajo biti resnično šaljive skoz in skoz; šale in neumnosti ne smejo biti nabrane kakor jagode na paternoštru, ampak izvirati morajo ena iz druge; sicer slušatelj nikdar ne misli, kaj bo napravila ta in ta oseba, ampak le, kaj bo napravil gospod pisatelj. Drugikrat so predstavljali igro „bila kojagod“, prestavljeno iz Poljskega. Gospodična B., ki se je že v Graničarih kot nemškuta sobarica pokazala jako izverstno, kazala je tudi tukaj najlepši humor v izverstni igri; mislil bi bil človek, da ima igravko pred sabo, ki je že mnogo let na gledišču, in ki je prejela že hvale in slave na kupe. Za gledišče ima gospodična B. nenavaden talent. Ravno tisti večer se je predstavljala tudi „broj 777“. Obedve igri so ponovili. — Za temi pa so prišle na vесто „gospodične od St. Cyra“. Gospod dr. Vezić, ki tudi sedaj družbo prostovoljsko vreduje, je prestavil to igro iz Francoskega. Da je tiskana že precej dolgo, vem, ali kje in kdaj, ne morem povedati. Ko se je razglasilo po mestu, da hočejo to predstavljati, da so že razdelili role, da se že učé, da imajo že perve vaje, je častiti publikum začel tu in tam sumljivo govoriti, ker publikum ostane zmiraj oni nesrečni voz, ki so ga konji vlekli na deset raznih strani. Bilo jih je, ki so se veselili na skrivnem, nekoliko pa tudi na glas (ker sicer bi se bilo težko zvedilo), da bo cela igra propadla. Ali zmotili so se neznano. Res je, da so igravci stavili v sé kaj veliko zaupanje, ko so sklenili igrati „Gospodične od St. Cyra“. Djanje je pri dvoru Francoskem in Španjolskem, in že to je zlo težko, predstavljati dvorno življenje. Pa fortes fortuna juvat, je rekel rajuki rimski modrijan. Spoznali so pa tudi gg. igravci in gg. igravke težavo svoje naloge, in pripravljali se neutrudno, za kar jim gre čast in hvala od vseh poštenih gledavcov, ker so jim napravili lepo zabavo, in ker so osramotili one, ki so želeli fiasco. Igra sama na sebi je zabavna, samo da se vleče bolj kot je treba; v drugem aktu bi si ljudje že mogli povedati, kar je treba, ali treba je pet aktov, in toraj — molčijo. To je zdaj tako šega pri veselih igrah. Igrali so „gospodične“ dvakrat. Včeraj pa so predstavljali „ludost i ludoria“ in „raztrešeni“. V kratkem bodo igrali Nemčičevo izvorno igro „Križevačka reštavracia“; z „Graničari“ pa bodo sklenili letašnje predstave. Zadnji teden so tudi tukajšni Nemci imeli predstavo. Čisti dohodek je bil namenjen revnim, in čuje se, da se je precej denarja nabralo.

Ko ravno govorim o Nemškem, se spominjam nehoté nekega spominka v Varaždinu, ki sem ga zadnjič po nevedoma bolj natanjko pogledal. Visok steber je, znamenje ne vem ktereга svetnika že, na lepem prostoru v predmestji stoji, in na podnožji ima napis: „1809. restauratum et bepictum sumptribus communibus 1809“. To je pač čuden dokaz vpliva nemške gramatike. Rešiti sicer ne znam uprašanja,

ali je g. umetnik pisal po zapovedi, ali le samovoljno, kakor je storil to gotovo oni mojster malar (ime mi je odpadlo), na blejskem jezeru, ki je pod sliko čversto napisal: J. J. pinix. Ali vse eno, Varaždinci varujte se mnogo unih ljudi, ki imajo v svojih slovniki nevarno besedo bepingo, bepingere! — Pa da mi nihče ne zameri, vam hočem tudi prijazno povedati, kako na našem Kranjskem cvetè nemška epigramatika. V Loki se bere na nekem grobu zanimiv napis. Poznajo ga sicer tù in tam po Kranjskem, ali škoda bi bila, da bi ga tudi drugi častiti bravci ne zvedili. Takole se glasi:

Hier liegt der ehrsame Matthäus Koss,

Von Kenntniss der Handlung gross,

45 Jahre lebte er,

Dann sagt der Tod, Matthäus komm her,

Nr. 13 in der Stadt

Er seine letzte Nacht hat,

Ruhe sanft im Schoss der Erde,

Wie die ganze Todesherde.

Hudobna varianta pa se glasi:

Der Tod mit seinen Knochen,

Hat den Matthäus Koss erstochen.

Da mi pa odpusti slavni nemški poet in epigramatkar, mu moram povedati, da so tudi slovenski napisi včasih smešni. Tako sem bral: „Matija P. je ta 22. dan kersnika v Gospodu zaspau 1847. Tudi je Bog mojo omoženo hči Mino K. z a m a n o ta 18. dan kersnika 1845 poklicau“. Temu gosp. napisniku se je s številkami ali pa s prepozicijami mešalo, ker po navadnih mislih navadnih ljudi bi bil mogel Bog Matijata za Mino poklicati, ne pa Mino za Matijatom, kakor je prerajtano to na lepi ploši s prav lepimi čerkami in številkami. —

Da zbleknem nekoliko o slovstvu, moram reči, da napreduje dobro. Nova časopisa ДАНИИЛ in СЮБЕИКА sta vse hvale vredna. V Slovenki se nahaja med drugimi lepimi sestavki tudi članek zanimiv za nas Slovence, namreč: „Jugoslovenski reformati“ kjer govori gosp. pisatelj posebno o literarnem trudu onih slavnih mož. Ne davno je bila tiskana Spiro Dimitrovičeva prestava Puškinove pesme „Ruslan i Ljudmila“. Zdaj naznanja Hartmanova bukvarna v Zagrebu, da se tiskajo druge prestave Dimitrovičeve, namreč Puškinova „Pultava“ in „bratja cigani i razbojnici“, za temi Šiller-ov „Vilhelm Tell“. — Nekoliko pozneje pride Puškinov slavni roman v verzih: „Onjegin“. Na „Pultavo“, „bratju“ in „Tella“ je razpisano naročilo; vse skupaj veljá 1 gld. 60 nov. kr. Prestava „Ruslan i Ljudmila“ se je poprodala tako naglo, da se že tiska v drugo. — Za izdajanje pobožnih bukev za ljudstvo se trudi „zbor duhovne mladeži Zagrebačke“, ali žalibog, brati je bilo unidan v narodnih novinah, da je napredek slab, ker se premalo poprodá, in društvu bi skoraj odklenkalo, ko bi ga ne podpirali presvetli škof Diakovarski g. g. Strossmayer tako obilo, kakor podpirajo vsako národno reč z živim ognjem národne ljubezni. „Malo se prodá“ to

je pač stara ali vendar pravična tožba, in morebiti se pri Slovencih še bolj občuti njena žalostna resnica, kot pri Horvatih, ker nekatere knjige, ki so zadnji čas prišle na svitlo, so poprodali tukaj tako naglo, da se je bilo čuditi. Poznam v Varaždinu častitega gospoda, ki si že zdavnej zadobiva zasluge s prodajo bukev. Večidel mu spisatelji sami pošljejo po 20—50 natisov, in počasi jih spečá pri lepih priložnostih med prijatliji in znanci. Vsaki rad kupi, ako se mu ponudi, le na bukvarno sicer ne misli dosti; včasih se spreoberne celó onih kdo, ki ne poznajo hujega davka, kot kupovati bukve, ki živé le kot paraziti od dobrote drugih, ki jim jih posojujejo. Taki ljudje mislijo, da bi se z eno samo knjigo tudi opravilo, samo da bi šla lepó od roke do roke med njimi, ker beró venderle radi kaj novega. Komur je resnično mar za povzdigo slovstva, mora kupovati knjige. Škoda je pač, da je še toliko onih, ki na glas kričé za slovstvo in omiko itd., kedar vedo, da jih kdo sliši, sicer pa lepó mirno roke v žepu deržé. Takih mož, kakor je omenjeni gospod, bi bilo pač v marsikakem mestu treba; da ima to opravilo tudi svoje sitnosti, je pač resnica, gospod Peripatetikar na Reki nam je bil povedal zadnjič majhen izgled v Novicah. Ali dijaki so večidel siromaki; tako nekakšno se on sam tolaži, in drugi pošteni možje bi se tolažili enako.

**Iz Pešta.** S. S. — Menim, da sem že enkrat Slovencom naznanil, kako si prizadevajo madjarski literati, posebno tisti, ki so slovanskega rodú, da bi razkazali Madjarom literarne pridelke bližnjih Slovanov. Ko sem slišal prvič cilj in konec tega početja, bi ne bil verjel, da bi to važno prizadevanje utegnilo biti začetek sprave med Madjari in Slovani. Dandanašnji se pa vidi, da omenjeno prizadevanje pride od tod, da so Madjari spoznali potrebo, spraviti se in zediniti s prebivavci nekdanje velike Ogerske dežele, ako hoče ohraniti narod sebe in svojo moč. Kolikor bolj pomanjkuje bližnjim Slovanom večih literarnih in društvenih zvez, toliko lože bo dosegel Madjar svoj namen. Ker pa Madjar terdno zapira svojo Akademijo vsem literarnim delom, ki so pisani v nemadjarskih jezikih, ni viditi, kam to kaže! Morebiti utegnemo druge dogodbe razjasniti namen takega početja. Toliko je vendar gotovo, da je v zadnjih časih prizadevanje, spraviti se s Slovani, občno postalo. Slišali smo, kako so Madjari vedili, pobratiti se v tukajšnjem gledišču s Serbi. Glasovi „živio“ pa so se razlegali po mestu in iz mesta razširjali se po deželi, da so jih slišali vsi kraji Ogerske dežele. Ne dolgo in pognala je iz debla druga veja. Zvedilo se je, da na Hrovaškem in Slavonskem ljudje velike potrebe terpé. Vse si prizadeva, vdeležiti se milostnega darovanja. Žlahtniki in žlahtnice, ki jih dolgo časa sem ni bilo ne viditi ne slišati, so pristopili z darovi; v gledišča hité, kjer dajejo igre ali koncerte iz lepega milodarnega namena. Kakor časti Madjara vsak dar k sozidanju hiše za madjarsko akademijo, enako mu je k časti, če prinese milodar za Hrovate. Razglasilo se je že po madjarskih časopisih, da bodo skusili še po drugih potih dobiti več darov. Napravili bodo loterijo, ki ji bodo magnetje in drugi poslali darov, da se naredí stava in denar; nasvetovali so pa tudi francosko šego: „semenj za milostne ljudi“. Na tem

semnju bodo prodajale naj lepše ogerske dekleta in žene v madjarskem Muzeji, in kupci bodo plačevali vstopnino in male reči, ki jih bodo vzeli za spomin. Kakor se glasi, ne bo dobiti prostora, tako se veseli vse milodarnega semnja. Vsak, kdor se usmili in pomaga temu, ki je v potrebah, se skaže pravega živega uda človeškega društva. Darila med reve so same na sebi žlahne človeške djanja, imajo pa še večji pomen človeške vrednosti, ker se delé med narodi, ki so bili ne davno v razporu med seboj. Pozabljeno je vse, kar se je godilo neprijetnega in sovražnega med narodi, serce je premagalo in ljubezen človeška je pognala lepe kalí. To so gotove priče, da madjarski narod prizadeva si živeti v spravi s sosedi in pa da je spoznal, da samemu obstati ni, ne mogoče samemu doseči, kar tirjajo potrebe današnjih dni. — Da bi to lepo prizadevanje ohranilo svoje žlahno vlastje, to je naša želja, da se obudi bolj in bolj zavednost pravega človeškega življenja med daljnimi in bližnjimi narodi. Bolj ko mine svojeglavno sovraštvo med narodi, bolj ko narodi spoznajo sebe in svoje potrebe, več upanja ima človeštvo doseči stopnjo, ki mu gre kot človeku v društvu in kot podložnemu v državi. Bog daj srečo k spravi med vsemi narodi avstrijsanske domovine!

**Iz Celovea.** Z veseljem gledamo v Novi Sad, kjer je oživelo z novim letom novo literarno življenje. Kakor je Praga za Čehe, tako bo, kakor je upati, Novi Sad za Serbe središče njihove literature. Troje serbskih časopisov potuje iz Novega Sada po serbsko-slovenskih krajinah in se poganja za omjko in požlahtnovanje serbskega naroda. Pervi je „Србски Дневник“ najstarši izmed vseh, političnega obsega, ki še zmiraj slovi kot naj boljši politiški časnik na jugu. Mesca februarja je jela izhajati pod vredništvom Gj. Popovića „Даница“ list za zabavu i književnost. Izhaja vsakega mesca trikrat in prinaša razne pesme, povesti, pa tudi druge podučne sestavke. Živo jo priporočamo vsem prijateljem lepoznavskega berila. Naročnina iznaša za celo leto le 3 gld. — Tretji list je „Словенка“, ki izhaja vsakih 6 nedelj v 6 pol debelih zvezkih. Zapopadek pervega vezka je kaj zanimiv, namreč: „Dunav“, „Svitak u Svetovidu (Št. Vidu)“, (potopisna čertica, v kateri nam g. pisavec odgrinja spominke tistih časov, ko so se koroški vojvodi še v slovenskem jeziku ustanovljevali na gospe-svetem (ne solskem) polju; popraviti je vendar treba Maria Saal v gosposveto, Friesach v Breže, Viktring v Vetrinj, Gurk v Sv. Hemo in Gurnitz v Podkernos), dalje novela „Tri dana“, „Miloš i Ljubica“, „naše junačke narodne pesme“, „jugoslovenski reformati“ in „Pešta i Budim“. Vrednik je temu listu, ki bo prinašal tudi razne obraze, g. Emil Čakra, mlad Serb, ki je mnogo potoval po jugoslovenskih deželah in od kterega imamo gotovo mnogo lepih potopisov iz naše domovine pričakovati. Cena celoletnemu tečaju je le 2 gld 60 kr. Gotovo bota našla imenovana lista tudi med Slovenci obilo prijateljev! — Razun časopisov si pa pridobiva tudi g. Hinčova knjigarna velike zasluge za serbsko literaturo; ne mine skorej mesca, da bi ne izdala na svoje stroške eno ali dvoje serbskih knjig. V predposlednjem listu smo omenili „Lazarice“ in 1. polo-

vice „Obrazov iz obšte istorije“ od dr. N. Krstića; dans imamo že pred sebo drugo polovino, s katero je celo delo dokončano, ki šteje 374 strani v osmerki. Z živimi barvami so naslikane v tej knjigi razne dogodbe iz življenja posameznih ljudi in celih narodov. Pred vsem drugim si je prizadeval g. pisavec, da je popisal take dogodbe, ki nam predstavljajo lepe primere ljudskih dobrodelnikov in iskrenega domoljubja. Iz slovanske zgodovine se nahajajo v nji sledeči obrazi: Srbski kralj Vukašin; Štefan Nemanja I.; Peter veliki, ruski car; Jelena Srbkinja, madjarska kraljica; Katarina II., ruska carica; Štefan Dušan silni, srbski car; Miloš Obilić; Nikola Subić, grof Zrinjski; Ajduk Veljko Petrović; Štefan Dušan silni, srbski zakonodavec; Kosovska bitka; Ustanak Srba pod crnim Djordjem in Ustanak Milošev. Ni dvomiti, da si bo našla ta v čistem serbsko-slovenskem narečju spisana in s cirilico natisnjena knjiga obilo prijateljev po vseh jugoslovanskih krajih. — Ob enem je prišel na svetlo na stroške Hincove knjigarnice šaljiv roman „Trideset godina iz života Milana Narandžića od J. Ignjatovića, za katerim bo v kratkem prišel na svetlo še drug roman tega pisatelja pod naslovom Djuraj Branković. Veljá pa gori omenjeni roman, ki je prav zanimivo berilo v prostih urah, 1 glđ. Kakor naznanja „Slovenka“ bodo v tej knjigarnici v kratkem tudi prišle na svetlo 1. „Ajduk Veljko“ od J. Novića; 2. „Sto dana“ pesme A. Popovića; 3. „Pesme“ St. Kačanskoga; 4. „Djuraj Branković“ roman od J. Ignjatovića; 6. „Lara“ od Byrona, prest. A. Popović; 7. „Djaur“ od Byrona, prest. A. Popović in 8. „Istočni biser“ pesme J. Jovanovića. Naj bi marljivega g. založnika g. Hince — Bog jih daj še več enacih mož — podpiral po zasluženji ves jugoslovanski svēt s tim, da pridno kupuje in razširja po njem izdane dela.

Prinesle so nam „Novice“ in „Danica“ preveselo oznanilo, da je popolnoma dogotovljen veliki „Slovar nemško-slovenski“, ki ga je vredil in pomnožil naš učeni jezikoslovec g. M. Cigale. Preželjno ga pričakujemo vsi Slovenci, ker ga je nam živa potreba; naj bi se forej ne odlasalo več na dolge dni ž njegovo prodajo!\*) — Slišimo, da so g. Vilharjeve pesme že dogotoveljene; naj bi tudi k nam v Celovec kmalo priromale!

Ravno včeraj so bile dokončane in bodo v kratkem za razpošiljanje pripravljene g. Cegnarjeve „pesmi“. Obsegajo na 10 polah 95 pesem izmed katerih jih je 55 izvirnih, ostale so pa prestave iz slovanskih narečij in pa iz nemškega jezika. V natanjčno pretresovanje teh pesem se ne bomo spuščali, ker so g. Cegnarjeve poezije dobro znane Glasnikovim bravcom, le toliko rečemo, da so mnoge izmed njih pravi biserji slovenskega pesništva. Sploh so velike pesniške lepote in toliko čiste in čedne, da jih bodo brez spodtike brali mladi in stari, duhovni in neduhovni. Večina pesem, ki so tu v venec povite, je bila že natisnjena po raznih časnikih; pa vendar ni med njimi skorej nobene, da bi ne bila na novo popiljena in popravljená. Prepričani smo si, da se bo čedna zbirka prikupila vsakemu bravcu po znotranji in zunanji obliki. Cena jej bo po knjigarnicah 80 kr.,

\*) Ravno beremo v „Danici“, da je že na prodaj po 6 glđ. Vredn.

za naročnike (oglasilo se jih je 778), pa veljá, kakor je bilo naznanjeno, 60 nov. krajcarjev. Po prejemu naročenih iztisov naj se pošljejo denarji g. izdatelju samemu pod naslovom „F. C. c. k. viši telegrafist v Terstu (Triest)“, prejemalo bo pa denarje v njegovem imenu tudi Glasnikovo vredništvo. — Ob enem naznanjamo, da je II. zvezek „slovenskih večernic“ že prišel v natis, takó da se bo pred koncom mesca junija gotovo mogel razposlati.

\* Pod naslovom „Život sv. Kateriny“ je prišla na svitlo legenda, ki se po vsej pravici more imenovati biser staročeške literature. Dve sto let je ležala naznana v Štokholmski kr. knjižnici, dokler je ni našel Dr. J. Pečirka, kakor beremo v vvodu: G. Dr. J. Pečirka prišedši 26. julja 1850 v Štokholm na Švedskem, je obiskal sledečega dne najprej tamošnjo kraljevo knjižnico. Po ljubeznjivi postrežnosti g. knjižničarja Arwidsoua mu ni bilo le dovoljeno, da je smel pregledati srepi „codex giganteus“ in katalog Rosenberske biblioteke ter si iz njega naslove vseh českich knjig izpisati, ampak g. knjižničar mu je izročil tudi mnogo redkih rokopisov, da bi si jih na domu boljše pregledati in popisati mogel. Med temi rokopisi se je našel nestrankovan autograf Husov in pa še veliko redkejša dragotina, kakor Husov autograf. Bila je to knjižica v nizki široki osmerki v černih deščicah. Na prvi strani je stal nadpis: „Vita sancte Catherine“, in ko je g. Dr. knjižico odperl in brati začel, najde verstico „až sě služba proknie skona“. Besedo „prokný“ je bil doslej g. dr. bral le v kraljedvorskem rokopisu in iz te edine besede se je bil prepričal, da imá zelo star slovstven spomenik v rokah. Kmalu se je bil prepričal, da je to rimovana legenda o sveti Katerini in da je pesem, če ravno pohaja rokopis iz XIV. stoletja, veliko starejša. Ker se mu je mudilo, je prepisal tedaj le 500 verzov in jih prinesel do Prage, ostalo je prepisal v Pragi, kamor mu je bila iz Štokholma po prizadevanju mil. Praškega kardinala knjiga poslana. Rokopis Štokholmski, ki obsega življenje sv. Katerine, je bil l. 1609 lastnina poslednjega Rožmberka Petra Voka, po njegovi smerti je ostal z ostalo domačo knjižnico na Pražkem gradu, in l. 1648 so ga bili Švedi z mnogimi drugimi rečmi sebó v Štokholm odnesli. Za natis vredil in razložil je legendo mestni arhivar K. J. Erben. Izdava je dvojna: ena, v kateri se nahaja izvorni tekst s posnetkom pisma prvotnega rokopisa, druga, ki obsega popravljen tekst brez posnetka. Perva veljá 1. gld., druga 50 kr.

**Imenik častitih g. naročnikov:** 147. J. Žofran, fajm. na Otoce; 148. J. Eppich, učitelj v Ljubljani; 149. J. Kastelic, fajm. v Kokri; 150. J. Lošnik, fajm. v Marksavi; 151. J. Ferenc, kpl. v Št. Janžu; 152. Jerni Jare, kpl. v Trebnem; 153. Št. Kociancič, prof. bogoslovja v Gorici; 154. A. Jeglič, c. k. rač. urednik v Terstu; 155. Dr. J. Kovač Podliščekov v Komendi; 156. M. Zarnik, c. k. pošt. odpravn. v Kropi; 157. E. Polak, dek. v Leskovcu; 158. A. Vuk, kpl. v Lutomeru; 159. A. Nagi, vp. fajm. v Frankolovem; 160. J. Varl, fajm. v Krašnji; 161. P. Snoj, fajm. pri D. M. na jezeru; 162. J. Soudat, fajm. v Kamnjah; 163. F. Rupp, petošolec v Celovcu; 164. J. Godina, c. k. kam. komisar v Celovcu; 165. R. Perkounik, učitelj v Borovljah; 166. Dr. J. Muršec, c. k. prof. v Gradu.

(Dalje).